

FƏRHAD ƏSGƏROV (RAMİZOĞLU)

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, Rusiya Jurnalistlər İttifaqının üzvü

HEKAYƏLƏR

DEMOKRATİK İCLAS

Müəllimlər arasında bir nigarançılıq var idi. Köhnə direktoru işində yol verdiyi nöqsanlara, yerlibazlığa, müəllimlərlə münasibətində özünü despot kimi apardığına görə vəzifəsindən azad etmişdilər. Yeni gələcək direktor haqqında isə müxtəlif söz-söhbətlər gəzirdi. Məlumat yayılmışdı ki, məktəbə 678 nömrəli məktəbin tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Ələkbər müəllimi direktor təyin edəcəklər. Kimisi deyirdi ki, çox savadlı, bacarıqlı müəllimdir, xaricdə təhsil alıb. Kimisi də onun işləyə biləcəyinə şübhə ilə yanaşırdı: o cür təhsil görmüş demokratik adam direktor işləyə bilməz. Onun ailəsini bir qədər yaxından tanıyan Solmaz müəllim direktorun ziyalı bir ailədən olduğunu, halal çörəklə böyüdüyünü, ancaq öz biliyi hesabına çox şeyə nail olduğunu iş yoldaşlarına söyləyirdi.

Avqust ayının son günlərində müəllimlərin nigarançılığına son qoyuldu. Həmin gün nazirliyin nümayəndəsi Ələkbər müəllimi məktəb kollektivinə təqdim etdi. Beləliklə, yeni direktorun işə başlaması məktəbdə yeni abu-hava yaratdı.

Tədris ili yenidən başlamışdı. Direktorun təşəbbüsü ilə məktəbdə on birinci sinif şagirdlərinin valideyn iclası keçirilirdi. İclasda iki on birinci sinfin əlli altı nəfər valideyni və məktəbin bütün müəllimləri iştirak edirdi. Neçə-neçə direktoru "yola salmış", yaşı altmışı ötmüş təlim-tərbiyə işləri üzrə direktor müavini Aynurə

müəllim çıxış edib yeni direktoru təbrik etdi və onu valideynlərə təqdim etdi. Aynurə müəllim dedi:

-Biz bilirik ki, keçmiş direktorların dövründə müəllimlər də, valideynlər də, şagirdlər də əziyyət çəkirdilər. Direktorlar heç kəslə hesablaşmadan, heç kimin vəziyyətini nəzərə almadan öz prinsiplərini həyata keçirib, öz vəzifələrinə şəxsi qazanc mənbəyi kimi baxmış, onun haqsız tələbləri ilə barışmayan müəllim və şagirdləri müxtəlif yollarla incitmişlər. Ümid edirik ki, bütün bunlara bundan sonra son qoyulacaq. Gəlin indi yeni direktorumuza söz verək və onu alqışlayaq.

Ələkbər müəllim təmkinlə ayağa qalxdı, müəllim və valideynləri salamladı:

-Əvvəla onu qeyd edim ki, məni tərifləmək və alqışlamaq lazım deyil. Hamımız birlikdə məktəbin adını ucaltmağa, şagirdlərimizə yüksək bilik verməyə çalışmalıyıq. Bunun üçün əl-ələ verib işləməli, çatışmazlıqlar haqqında məlumat verməli, onları aradan qaldırmağa çalışmalıyıq. Mən hələ az bir müddətdir ki, burada işləyirəm və işlədiyim bu vaxtda məktəbdə özünü tərbiyəsiz aparan, dərstdən yayınan şagirdlərin olduğunu müşahidə etmişəm. Etiraf edək ki, həm aşağı, həm də yuxarı sinif şagirdləri arasında belə uşaqlar var. Biz əl-ələ verib, bu problemləri aradan qaldırmağa çalışmalıyıq. On birinci sinif şagirdlərinin məktəbi bitirmələrinə hələ bir neçə ay qalıb. Müəllim və

valideynlər onlarla ciddi məşğul olmalı, qəbul imtahanlarında yüksək nəticə göstərmələrinə çalışmalıdırlar. İndi isə mən sözü müəllim və valideynlərə verirəm. Kimin nə narazılığı, təklifi, sözü varsa, açıq-açıqına söyləyə bilər.

Təxminən əlli yaşlarında olan, zövqlə geyinmiş bir qadın söz istəyib ayağa qalxdı:

-Mən Sadiqənin anasıyam. Qızım əlaçı olmasa da, pis də oxumur. Üç il idi ki, o, riyaziyyat fənnini daha yaxşı bilməkdən ötrü dərstdən sonra fənn müəllimi Kamilə müəllimin yanına gəldirdi. Lakin bu ildən mən qızımı əlavə məşğul olmaq üçün başqa müəllimin yanına göndərirəm. Səbəb isə qızımın Kamilə müəllimi yaxşı başa düşməməsidir. Bunu bilən Kamilə müəllim dərslər zamanı qızıma deyib ki, əvvəllər mənim yanıma həftədə dörd dəfə gəlirdin, amma iki dəfənin pulunu verirdin. İndi bəs nə oldu? Eşitdiyimə görə, yanına getdiyini müəllimə həmin pulu ödəyirsən, amma həftədə cəmi iki dəfə gedirsən. Axı müəllim şagirdə bu sözləri necə deyə bilər? Görün nə dərəcədə qızımın əlindən əsəbiləşib ki, dərslər zamanı qızıma belə deyib: "Mən başımı qaldırıb sənə baxışlarını görəndə əsəbiləşirəm, yerini dəyiş, mənim dərslərdə arxa partada otur".

Qadının bu çıxışı zalda oturan valideynləri bir qədər cürətləndirdi. Yerdən müxtəlif fikirlər səslənməyə başladı. Direktor oturanlar arasında sakitlik yaratmaqdan ötrü əlindəki qələmi bir neçə dəfə stola taqqıldatdı. Sakitlik çökdü.

Bəstəboy bir kişi ayağa qalxıb özünü təqdim etdikdən sonra dedi:

-Oğlum Saleh on birinci sinifdə oxuyur. Üç ildir ki, Azərbaycan dili müəllimi olan dayım qızı onu dərstdən sonra hazırladır. Oğluma dərslər deyən Pərvanə müəllim isə həmin sinifdən bir neçə şagirdə hazırlıq keçir. Oğlumun dərslərə yaxşı cavab verdiyini görən Pərvanə müəllim onun kimin yanına hazırlığa getməsi ilə maraqlanıb. Belə ki, onun yanına hazırlığa gələn sinif şagirdlərindən bu barədə soruşub. Onlar isə bu barədə heç nə bilmədiklərini deyiblər. Pərvanə müəllim də oğlumun sinif yoldaşlarına deyib ki, mən sinifdə dərslər zamanı şagirdlərə keçiləcək mövzudakı hər bir şeyi ətraflı başa salmıram, ancaq yanıma hazırlığa gələnlərə mövzunu dəqiqliklə öyrədərəm. Sonra da deyib ki, əgər belədirsə, Salehə Azərbaycan dili fənnini kim öyrədir?

Kişi danışdıqca daha da əsəbiləşir, daxili narahatlığı üzə çıxırdı. O, üzünü direktora tutub bir qədər əsəbi şəkildə dedi:

-Ələkbər müəllim, bir il bundan əvvəl, oğlum onuncu sinifdə oxuyarkən başına belə bir iş gəlib. Pərvanə müəllim onu dərslər danışmağa çağırıb, Azərbaycan dili dəftərini də ondan tələb edib. Oğlum isə müəllimə səhvən hazırlıq dəftərini verib. Oğlum dedi ki, müəllim mənim hazırlıq dəftərimi görən kimi əsəbiləşdi: "Bu nədir, sən mənə nə vermişən?" - deyərək dəftəri üstünə atıb. Bu hadisədən sonra Pərvanə müəllim oğlumun qiymətini kəsməyə başladı. Pərvanə müəllimin oğlumun qiymətini kəsməsinə baxmayaraq onun Azərbaycan dili fənnindən sinifdə birinci olduğunu məktəbdə hamı bilir. Elə buna görə də ötən tədris ilində oğlum həmin fənn üzrə olimpiadaya göndərdilər. Saleh rayon üzrə keçirilən olimpiadada birinci yeri tutdu. Bu münasibətlə Salehi yuxarı sinif şagirdləri, müəllimlər təbrik etdilər. Hətta keçmiş direktor da ona fəxri fərman təqdim etdi. Lakin oğlum sarsıdan o oldu ki, onu məhz Azərbaycan dili müəllimi Pərvanə müəllim təbrik etmədi. Müəllim də şagirdlə intriqa aparar? Uşaqlar yaxşı cəhətləri məhz müəllimlərinə öyrənməlidirlər. Onların qəlbini qırmaq, onlara qarşı ədalətsiz olmaq nəyə lazımdır?

Zalda yaşlı bir valideyn oturmuşdu. Onu zaldakıların əksəriyyəti tanıyırdı, İdris müəllim idi. Uzun illər qəsəbədəki 675 nömrəli məktəbdə tarix fənnini tədris etmişdi. Artıq təqaüdə çıxmışdı. Onun şagirdi olmuş orta nəslin nümayəndələri, eləcə də onu tanıyan müəllimlər bildirdilər ki, İdris müəllim öz fənnini necə sevə-sevə şagirdlərə aşlamış, bir pedaqoq kimi şagirdlərin tərbiyəsində, düzgün yol tutmalarında böyük rol oynamışdır. Bir ağısaqqal kimi hörmətə malik olan İdris müəllim ürəyindən gələn sözləri bir səmimiyyətlə zaldakılarla bölüşdü:

-Çoxu bilir ki, mən qonşu məktəbdə müəllim işləmişəm. Üç övladım bu məktəbi bitirib. Uşaqlarıma dərslər deyən müəllimlər etiraf edə bilərlər ki, mən uşaqlarımın təhsili və tərbiyəsi ilə daim məşğul olmuşam. Uşaqlarım məktəbdə savadlarına, tərbiyələrinə görə nümunəvi uşaqlardan olublar. Hazırda isə iki nəvəm bu məktəbdə təhsil alır. Hər ikisi dərslərindən "dörd" və "beş" qiymət alırlar. Bir müəllim kimi

məni incidən, narahat edən bir neçə məsələ var. Nə səbəbdənsə bəzi müəllimlər müəllimə yaraşmayan düşüncəyə sahibdirlər. Mən etika baxımından müəllimin adını çəkmək istəmirəm. Böyük nəvəm Nərminə on birinci sinifdə oxuyur. O, dərstdən sonra üç fəndən başqa məktəbdə çalışan müəllimin yanına hazırlığa gedir. Dərsinə yaxşı cavab verdiyinə görə ötən tədris ilində məktəbin rəhbərliyi tərəfindən rayon üzrə keçirilən olimpiadaya göndərilib. Olimpiadada rastlaşdığı sualların cavabını düzgün yazıb-yazmadığını sonradan fənn müəllimindən soruşduqda - "dərsdən sonra hansı repetitor müəllimin yanına gedirsən, get ondan soruş" - cavabını alıb. Axı bu hərəkət müəllimə yaraşmayan hərəkətdir.

İdris müəllim danışdıqca hamının diqqəti ona çəkilir, direktor narazılıqla başını yelləyirdi. Valideynlərdən kimisi gülümsünür, kimisi də həmin müəllimin dalınca deyirdi: "utanmır, müəllim də belə söz deyər?" Müəllimlər isə susur, başlarını aşağı salmışdılar. İdris müəllim dərinə köks ötürdü. Bilirdi ki, müəllimlərdən narazılıq etməsi onun özü üçün də xoş deyil. Lakin rastlaşdığı hadisələr onu çox qəzəbləndiriyindən o, ürəyini boşaltdı:

-Nəvəmin dediyinə görə dərstdən sonra öz fənn müəlliminin yanına hazırlığa gedən sinif yoldaşı aldığı qayda kitabını müəllimə göstərib. Müəllim isə ona deyib ki, bu çox yaxşı kitabdır, bunu almaqda düzgün iş görmüsən. Amma bu kitabı Nərminəyə göstərmə. Çünki o, məsuliyyətli uşaqdır və dərhal bu kitabı əldə edib oxuyacaq, qəbul imtahanında sizdən çox bal toplayacaq. Müəllim adını daşıyan bir insanda belə düşüncə olarmı?

İdris müəllimin çıxışı zalda oturan valideynlər arasında səs-küy yaratdı. Zalda yerlərdən müxtəlif fikirlər deyilməyə başladı: "belə müəllim şagirdə nə tərbiyə verəcək?", "müəllim də belə paxıl olar?", "görəsən hansı müəllimdir?" Zalda sakitlik yaratmaq üçün direktorun qələminin tıqqıltısı eşidildi. İdris müəllim fikrini sona çatdırdı:

-İnsan yaşadığı həyatı boyu daim öz ləyaqət hissini qoruyub saxlamağı bacarmalıdır. Elə insanlar var ki, müxtəlif vəziyyətlərdə hansı səbəblərdənsə, nəyinsə xətrinə bu ləyaqət hissini itirir, insana yaraşmayan xüsusiyyətlər ilə məş-

ğul olurlar. Belə xüsusiyyətli adamlar çox vaxt öz istədikləri məqsədlərə nail olurlar. Lakin başa düşməzlər ki, onların insana yaraşmayan xüsusiyyətləri ətrafdakılar tərəfindən heç də müsbət qəbul olunmur. Sənətindən, savadından, vəzifəsindən asılı olmayaraq hər bir insan öz həyatını ləyaqətlə, şərəflə başa vurmalıdır. Mənim zənnimcə insan ləyaqətini alçaldan xüsusiyyətlər insanı insan olmasından çıxarır.

Zalda tam sakitlik idi. Diqqət İdris müəllimə yönəlmişdi, hamı onun nə deyəcəyini gözləyirdi. İdris müəllim:

-Bu barədə çox danışardım, amma vaxtınızı almaq istəmirəm, - deyib yerinə öyləşdi.

Çıxışlar bir-birini əvəz etdikcə zalda oturan müəllimlərdə yorğunluq hiss olunurdu. Sanki müəllimlər iclasın tez bitməsini istəyirdilər. Müəllimlərin heç biri düşünmürdü ki, iclasda tənqidi fikirlər söylənilər.

İdris müəllimin çıxışından sonra iki valideyn və məktəbdə coğrafiya fənnini tədris edən Fərzəli müəllim çıxış etmək üçün söz istədilər. Fərzəli müəllim ali məktəbi bitirdikdən sonra ömrünün çox ilini bu məktəbdə keçirmişdi. Məktəbdə hamı onu ədalətli, həmişə sözün düzünü deyən, haqqı müdafiə edən bir insan kimi tanıyırdı. Pedaqoji şuralarda direktorların çıxışlarında olan ədalətsiz fikirlərə qarşı qorxudan heç bir söz deməyən müəllimlərdən fərqli olaraq, Fərzəli müəllim həmişə cəsarətlə öz düzgün və obyektiv fikirlərini deməkdən çəkinməzdi. Odur ki, Fərzəli müəllimin çıxış etmək istəməsi zaldakılar tərəfindən maraqla qarşılandı. Direktor əlinin işarəsi ilə ona söz verdi.

Fərzəli müəllim ayağa qalxıb təmkinlə çıxışına başladı:

-Ələkbər müəllim, mən bu iclası "demokratik iclas" adlandırardım. Əlbəttə, biz istəməzdik ki, müəllimlər haqqında belə fikirlər söylənilsin. Yəqin ki, bu iclasdan sonra bəzi müəllimlər öz "payını" götürəcəklər. Belə neqativ halları bütün müəllimlərə şamil etmək olmaz. Məktəbimizdə vicdanlı müəllimlər çoxluq təşkil edir. Məncə valideynlərin bu mövzuda çıxışlarını yekunlaşdırmaq lazımdır. Mən başqa bir problemi nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm. Bütün müəllimlər çox yaxşı bilirlər ki, onuncu sinf qədər təhsil alan şagirdlərin əksəriyyəti demək olar ki, dərs oxumurlar, məktəbə elə-belə, vaxt keçirmək üçün gəlirlər.

Belə şagirdlərə "üç" qiyməti yazıb sinifdən-sinfə keçiririk. Bax, bu məsələ barəsində düşünmək lazımdır. Hər sinifdə ancaq üç-dörd şagird dərslərə məsuliyyətlə yanaşır, bilik qazanmaq istəyir. Sinif rəhbərləri tez-tez valideyn iclası keçirir və valideynlərə övladlarının dərs oxumalarını haqqında məlumat verirlər. Valideynlər də bu məsələdə aciz qaldıklarını söyləyirlər. Düzdür, biz məzunlarımızın ali məktəblərə daxil olmalarına görə fəxr edirik. Amma, təhsil bir qrup şagirdə yox, hamıya lazımdır. Ələkbər müəllim, bu məsələnin həlli yollarını axtarıb tapmalıyıq. Gəlin düzünü deyək: Ancaq ali məktəblərə daxil olmağı öz qarşısına məqsəd qoyan şagirdlər dərs oxuyurlar. Ali məktəblərə daxil olan məzunların əksəriyyəti də qəbul zamanı nisbətən az bal toplayırlar. Bu işə həmin şagirdlərin gələcəkdə yüksək səviyyəli mütəxəssis olacaqlarından xəbər vermir.

Fərzəli müəllimin bu çıxışı müəllimlər arasında bir canlanma yaratdı. Onlar Fərzəli müəllimin dediklərini təsdiqləyirdilər.

O, sözünü bitirib əyləşdi. Direktor ayağa

qalxdı, bir anlıq zala göz gəzdirdi:

-Mən bütün çıxışlara diqqətlə qulaq asdım. Deyilən fikirlər ilə razıyam, - deyib gülümsəyərək, üzünü Fərzəli müəllimə tutdu, - Fərzəli müəllim, sizin bu iclası "Demokratik iclas" adlandırmağınız da çox xoşuma gəldi. Və onu da çox düzgün deyirsiniz ki, şagirdlərin əksəriyyəti dərs oxumurlar. Mən bunu artıq müşahidə etmişəm. Söz verirəm ki, bundan sonra keçirəcəyim bütün iclaslar demokratik olacaq. Mənə elə gəlir ki, belə iclasların sayını artırmaq lazımdır. Bura aşağı siniflərin şagirdlərinin valideynləri də cəlb edilməlidir. İclaslarda əsas qoyulan məsələ şagirdlərin dərs oxumağa həvəslərini artırmaqdan ibarət olmalıdır.

İclasdan çıxan müəllimlər bir-birlərinə deyirdilər:

"Görəsən, yeni direktor məktəbdəki vəziyyəti düzəldə biləcək?"

"Təki, sözü ilə əməli bir-birinə uyğun gəlsin".

"Əsas odur ki, yağışdan çıxıb, yağmura düşməyə..."

VİCDANLI "BABA"

İnsan uşaqlıq dövründə bəzən elə hərəkət edir ki, sonra heç vaxt bunu istəsə də, yaddan çıxara bilmir və bütün həyatı boyu vicdan əzabı çəkir. Bu barədə bir tanışımın mənə danışdığı maraqlı bir əhvalatı oxucuların nəzərinə çatdırmaq istəyirəm:

"Uşaqlıqda mən utandırıcı hərəkətə yol vermişəm və buna görə bu gün də məni tez-tez xəcalət hissi ilə qarışıq acı gülmək tutur.

Orta məktəbdə təhsil alarkən çox dəcəl olmuşam. Dərslərdə şuluq salmaq üçün ən xırda hadisəni, ən kiçik imkanı belə əldən verməzdim. Düzdür, enerjinin çoxluğundanmı, yoxsa daha nədən bu yaşda əksər oğlan uşaqları belə olurlar. Lakin qeyd edirəm ki, məndə bu, daha qıcıqlandırıcı alınırdı. İndiki məktəblilər "nümünə" götürməsinlər deyə o vaxtkı hərəkətlərimi, bütün bunları necə etdiklərimi deməyəcəyəm. Bircə onu bildirəcə-

yəm ki, əlimdən zara gələn məktəbin direktoru növbəti dərsə valideynimlə gəlməyimi tapşırırdı. Əks təqdirdə dərslərə buraxılmayacağım ilə hədələdi.

Məni fikir götürdü: atama desəydim, o, məni cəzalandırmamış rahat olmayacaqdı. Anama da deməyi məqbul saymırdım: yəni bu boyda oğlanın anası məktəbə gəlsin, özü də nəyin üstündə... Xeyli fikirləşib bir çarə tapdım.

Özümdən bir neçə yaş böyük bir oğlanla dostluq edirdim. Səkkizinci sinifdən sonra təhsilini davam etdirməmişdi. Ailə vəziyyəti ilə əlaqədar zavodda tornaçı işləyirdi. Əlləri qızıl idi. Necə deyərlər, dəmirdən adam düzəldirdi. Məndən böyük olmasına baxmayaraq xasiyyətimiz tuturdu və tez-tez görüşüb söhbət edərdik. Çox da təmiz ürəyi vardı. İşdən sonra boş vaxtlarında qəsəbədəki parkda gö-

rüşərdik, tennis oynayır, çayxanada oturub çay içər, söhbət edərdik. Məktəb, valideyn məsələsi baş qaldıranda fikirləşdim ki, bəs, dost-dosta hansı gündə gərəkdir: elə yaxşı olar - dostumu dayı adı ilə apararam məktəbə, bu məsələni birtəhər yoluna qoyarıq.

Fikrimi dostuma anladım. Xətrimi çox istəməsinə baxmayaraq, əvvəlcə bu işə qol qoymadı. Dedi ki, mənə ayıb olar ki, kimisə aldadım. Tanış var, biliş var, eşidən-bilən mənə nə deyər? Lakin mənim əl çəkmədiyimi görüb və həm də başa düşəndə ki, mənim bundan savayı daha başqa əlacım qalmayıb, çarəsizlikdən razılaşdı. Bu iş müvəffəqiyyətlə bitəcəyi təqdirdə ona bir qonaqlıq da verəcəyimi bildirdim. O, qonaqlıqdan imtina etməyə çalışsa da dedim ki, axı, həmişə sən məni qonaq eləyirsən, qoy bir dəfə də məndə bəhanə olsun, səni qonaq edim. Əslində isə onun məktəbə getməkdən imtina edəcəyindən qorxurdum. Qorxurdum ki, dostum çox tərbiyəli olduğundan gedib fikirləşər, bunun pis bir hal olmasına görə "dayım" olmaq istəyindən vaz keçər. Şərtləşdik ki, daha inandırıcı çıxsın deyər, direktorun yanında mənə həтта bir şapalaq da vursun...

Qısa deyəcəyəm, hər şey yaxşı qurtardı: şapalaq, dalınca qonaqlıq...

Düzü, özüm-özümə heyran qalmışdım. Necə oldu ki, bu işi asanlıqla yoluna qoya bildim. Yüksək əhval-ruhiyyə ilə dərslərimə davam etməyə başladım.

Məndən aşağı sinifdə bir dostum da vardı. Atalarımız yaxşı deyiblər: taylı-tayın tapmasa günü ah-vayla keçər. Tənəffüslərdə çox vaxt bir yerdə olurduq. Düzü, həm çox şuluq uşaq idi, dalaşqanlığı ilə ad çıxarmışdı, həm də siqaret çəkirdi. Bir gün gördüm ki, həmin dostumun qanı bərk qaradır. Öyrəndim ki, mənim başıma gələn onun da başına gəlib. Direktor onun da valideynini çağırır. Bu işdə artıq təcrübəli olduğumdan ona dedim ki, heç fikir-zad çəkməsin, özüm hər şeyi düzüb-qoşacağam. Nə etməli olduğunu, yəni bir "dayı" tapmağın vacibliyini ona başa saldım. Bildirdi ki, ona "dayılıq" edə biləcək elə bir dostu, tanışsı yoxdur. Lakin arabir həmin parka gələn yaşlı bir kişini yaxşı tanıyır. Bəlkə o, kömək edər. Əl üstü dedim ki, nə olsun: "dayı" olmasın,

"baba" olsun. Qəm yemə, hər şey nəzarət altındadır.

Təcrübəli bir böyük yoldaş kimi dərstdən sonra dostumla birgə həmin yaşlı kişinin görüşünə getdik. Yol boyu dostuma ürək-dirək verdim ki, burada elə bir çətin iş yoxdur. Yaşlı kişidir, itirəcəyi nədir axı, beşdən-ondan verərik ona, bir neçə dəqiqə vaxtı gedəcək... Pensiyaçı adamdır da... Bir də ki, direktor sənəni atanı tanıyır. Buna görə də elə "baba" yaxşıdır.

Yaşlı kişi ilə parkda görüşüb məsələnin təfsilatını ona izah etdik. Həm də bir qədər fərqli surətdə başa salaraq bildirdik ki, dərslərini yaxşı oxuyan, ictimai işlərdə çalışan, məktəbin hər işinə yarıyan bu oğlan axı nə üçün boş bir şeyin üstündə dərse buraxılmasın. Kişiyə izah etdik ki, ezamiyyətdə olmasaydı atası gedəcəkdi direktorun yanına. Nə edəsən axı. Atasını bir aydan sonra qayıdacaq. Deyər bilməzdik ki, atası evdədir, uşağın özü isə yaxşı oxumur, dərslərdə şuluqluq edir, siqaret çəkir, digər şagirdlərə sataşır və s. Dostum onluğu da elə əvvəlcədən "baba"nın cibinə dürtdü.

Səhər tezdən dostumla "baba" məktəbə gəldilər. Direktor onları hörmətlə qarşıladı və dostumun məktəbliyə yaraşmayan hərəkətləri barədə "baba"ya məlumat verdi. Evdə onunla ciddi məşğul olmağın vacibliyini "baba"nın nəzərinə çatdırdı.

Yaşlı kişi bərk əsəbiləşmişdi. İki məktəbli uşaq onu aldatmışdı. Direktorun ona söylədiklərini bilsəydi, heç bura gələrdimi? Ömrü boyu vicdanla işləyib təqaüdə çıxmışdı. İndi bir "onluğa" görə vicdanını ləkələməli idi? Yaşlı kişi direktorun gözü qarşısında, sərt bir hərəkətlə on manatı cibindən çıxarıb oğlana verdi:

-Al, sənə kimisinin bir qəpiyi də mənə lazım deyil, - dedi. - Mən də bunu yaxşı oxuyan, tərbiyəli, vicdanlı bilib haqsızlığı aradan qaldırmaq üçün durub gəlmişəm məktəbə. Üzünü oğlana tutub, ayıb olsun sənə, - dedi və çıxıb getdi.

Direktor yaxşı adam idi. Məktəbli dostum bir töhmətlə canını qurtardı. Mən isə belə bir halla qarşılaşdığım üçün dərin xəcalət hissi keçirdim".